

PRÁVO PRAKTICKY

**DOHLED
NAD FINANČNÍM TRHEM
A JEHO INTEGRACE**

Michal Janovec

 Wolters Kluwer

Vzor citace:

JANOVEC, M. *Dohled nad finančním trhem a jeho integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 192 s.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právnícké fakulty MU

Fn-2268 / 169 856

Právní stav publikace je k 1. 10. 2017.

Knihu recenzoval doc. JUDr. Michael Kohajda, Ph.D.

© JUDr. Michal Janovec, Ph.D., 2018

ISBN 978-80-7552-877-3 (brož.)

ISBN 978-80-7552-878-0 (e-pub)

www.wolterskluwer.cz

OBSAH

O autorovi	VII
Seznam zkratk	IX
Úvod	XIII

ČÁST PRVNÍ INTEGRACE DOHLEDU V EVROPĚ	1
I. Proces integrace Evropského finančního trhu	5
II. Lamfalussyho proces	6
III. De Larosièrova zpráva	10
IV. Systém Evropského finančního dohledu	12
1. Makrobezpečnostní dohled – Evropská rada pro systémové riziko	14
2. Mikrobezpečnostní dohled – Evropské dohledové autority	19
V. Kapitálová přiměřenost jako stěžejní oblast makrobezpečnostní regulace a dohledu	33
1. Basel I	34
2. Basel II	35
3. Basel III	37

ČÁST DRUHÁ BANKOVNÍ UNIE	47
I. Právo EU a právní rámec pro Bankovní unii	51
II. Pilíř 1: Single Supervisory Mechanism – jednotný dohled	53
III. Pilíř 2: Single Resolution Mechanism – jednotné řešení krizových situací	55
1. Nadnárodní jednotná rezoluční rada – SRB	57
2. Nadnárodní jednotný rezoluční fond – SRF	59
3. Mechanismus řešení krizových situací	60
4. Směrnice BRRD	62
IV. Pilíř 3: společný systém ochrany vkladů	69
V. Shrnutí Bankovní unie	71

ČÁST TŘETÍ INTEGRACE DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V NORSKU	73
I. Regulace	75
II. Institucionální uspořádání dohledu	77
1. Obezpečnostní dohled	79
III. Problém participace zemí EFTA v autoritách EU	88
IV. Shrnutí	90

ČÁST ČTVRTÁ INTEGRACE DOHLEDU V ČESKÉ REPUBLICE	95
I. Historický exkurz	95
1. Období od roku 1990 do roku 1998	95
2. Období v letech 1998–2004	97
3. Období po vstupu ČR do EU	100
II. Institucionální vývoj dohledové struktury	101
III. Dohled ČNB nad subjekty finančního trhu	107
IV. Vznik a zánik licence nebo povolení k činnosti subjektů finančního trhu	109
1. Správní řízení ve věci vzniku banky	110
2. Povolovací činnost podle zákona o bankách	112
3. Správní řízení ve věci vzniku oprávnění k činnosti obchodníka s cennými papíry	114
4. Zánik licence nebo povolení k činnosti subjektů finančního trhu	115
5. Likvidace finanční instituce	116
6. Insolvenční řízení finančních institucí	118
7. Hodnocení ukončení činnosti subjektů finančního trhu	120
V. Postoj ČNB vůči evropskému rámci dohledu	122
1. Postoj k evropské integraci a Bankovní unii	124
2. Hodnocení	127
 ČÁST PÁTÁ MOŽNÁ SELHÁNÍ SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU	129
I. Odpovědnost ve finančním právu	129
II. Zneužití trhu jako zneužití práva	130
1. Zneužití práva	131
2. Zneužití trhu	133
3. Zneužití trhu je zneužitím práva	138
III. Director's dealing – obchodování osob s řídicí pravomocí	139
1. Kořeny úpravy v zahraničí	140
2. Povinné osoby	140
3. Které transakce je třeba oznámit a jak?	142
 Závěr	145
Seznam pramenů	157
Věcný rejstřík	171

O AUTOROVI

JUDr. Michal Janovec, Ph.D.

Je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde v roce 2016 absolvoval doktorské studium v oblasti Finančního práva. Ještě v rámci magisterského studia absolvoval rok na univerzitě v Miláně. Nyní působí jako odborný asistent na Katedře finančního práva a národního hospodářství Právnické fakulty Masarykovy univerzity a rovněž jako samostatný advokát a insolvenční správce. Zabývá se právem finančního trhu, mezinárodní finanční integrací a veřejným bankovním právem zejména v rámci výuky a výzkumu na Právnické fakultě Masarykovy univerzity.

ÚVOD

Systemem vztahů, nástrojů, subjektů a institucí umožňujících shromažďování, soustředování, rozdělování a rozmísťování dočasně volných peněžních prostředků na základě nabídky a poptávky označujeme finanční trh. Ten umožňuje redistribuci dostupných peněžních zdrojů na dobrovolném, smluvním principu.¹ Finanční trh je určen primárně k obchodování s finančními instrumenty, pod které se řadí zejména cenné papíry a další instituty. Stěžejní obchodování je realizováno s finančními instrumenty s dlouhou dobou splatnosti, tedy více než jeden rok. V takovém případě mluvíme o kapitálovém trhu. Peněžní prostředky, které se podaří získat na kapitálovém trhu, jsou určeny zejména pro financování dlouhodobých investic obchodních společností, domácností, ale i vlád. Typickými finančními nástroji jsou dlouhodobé dluhopisy, bankovní a konsorciální úvěry, hypoteční úvěry a hypoteční zástavní listy.

Zjednodušeně lze konstatovat, že dohled nad finančním trhem je dohledem nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi, fondy penzijních společností, směnárny a dále také dohledem nad institucemi v oblasti platebního styku.

Dohled nad finančním trhem v posledních desetiletích podléhá jisté stále se prohlubující integraci, tedy sjednocování nebo propojování.

Integrace dohledu je proces, který z mezinárodního úhlu pohledu probíhá již tři desetiletí² a je stále ve vývoji, resp. se způsoby integrace neustále prohlubují. Důvodů pro integraci je několik a zřejmě tím nejpodstatnějším je samotná podstata finančního trhu a jeho liberalizace, změna v jeho struktuře, jeho fungování a celkově ve vývoji ekonomiky. Dále také vznik velkých národních i nadnárodních skupin finančních institucí a s tím související mezinárodní harmonizace pravidel

¹ KOTÁB, P., KARFÍKOVÁ, M., VONDRÁČKOVÁ, P. Základní finančněprávní instituty. In BAKEŠ, M. et al. *Finanční právo*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 102.

² Jako první byl dohled integrován v Singapuru (1984), následovalo Norsko (1986), Dánsko (1988), Malta (1988), Švédsko (1991), Velká Británie (1997/1998), Japonsko (1998), Island (1999), Jižní Korea (1999), Maďarsko (2000), Estonsko (2001), Litva 2001, Německo (2002), Rakousko (2002), Irsko (2003), Belgie (2004), Lichtenštejnsko (2005), Slovensko (2006), Česká republika (2006), Polsko (2008), Švýcarsko (2009), Finsko (2009). Zdroj: MOSS, N. Integrated supervision in Norway: Organisational structure, history and experience. Presentation of Finanstillsynet, the Financial Supervisory Authority of Norway in conference in Sofia 3. 5. 2010, s. 29.

podnikání finančních institucí. Tyto základní teze jsou předpokladem a současně i důvodem dohledu nad finančním trhem. Základ samotné regulace finančního trhu je třeba hledat v jednotlivých finančních systémech konkrétních států, přičemž takové systémy vyjadřují vysokou snahu o zabezpečení stability jak samotného finančního systému, tak i finančních institucí. Zjednodušeně můžeme říct, že regulace dohledu je primárně zaměřena na stanovení pravidel vzniku a fungování finančních institucí tak, aby byla možnost oslabení stability finančního systému co nejmenší.

Integraci dohledu nad finančním trhem lze chápat ve více rovinách. Bud' to jde o sjednocování dohledu do jedné až dvou institucí, tak jak je význam integrace chápán v jednotlivých členských zemích EU, např. v České republice nebo na Slovensku, kde byl dohled nad finančním trhem sjednocen (integrován) do jediné instituce (integrace institucionální), anebo jde o harmonizaci – sjednocení (integraci) dohledové praxe a spolupráci na nadnárodní úrovni za tímto účelem, tak jak je chápán proces integrace v mezinárodním (EU) měřítku (integrace funkční). Spíše se přikláním k výkladu, že integraci dohledu nad finančním trhem lépe vystihuje mezinárodní rovina, tedy že jde o sjednocování dohledových praktik napříč různými státy a spolupráce mezi nimi navzájem, a to proto, že tento výklad pojmu integrace dohledu nad finančním trhem je komplexnějším a širěji uplatňovaným.

Michal Janovec